

ADHD-foreningen • Afasiforbundet i Norge • Autisforeningen i Norge • Cerebral Parese-foreningen • Dysleksiforbundet i Norge • Forbundet Tenner og Helse • Foreningen for Blødere i Norge • Foreningen for Fragilt X- Syndrom • Foreningen for Hjertesjke barn • Foreningen for Kroniske Smertepasienter • Foreningen for Muskelsjke • Foreningen for Søvnsykdommer • Hørselshemmedes Landsforbund • Interesseforeningen for LMSB syndrom • Klinkeforbundet i Norge • Landsforeningen for kombinert syns-og hørselshemmede/døvblinde • Landsforbundet for Utviklingshemmede og Pårørende • Landsforeningen Alopecia Areata • Landsforeningen for hjerte-og lungesjke • Landsforeningen for Huntingtons Sykdom • Landsforeningen for Nyrepasienter og Transplanterte • Landsforeningen for Pårørende Innen Psykiatri • Landsforeningen for Trafikkakade i Norge • Landsforeningen mot Fordøysessykdommer • Leverforeningen • Marfanforeningen • Mental Helse Norge • Momentum • Morbus Addison's Forening • Multipel Sklerose Forbundet i Norge • Norges Astma -og Allergiforbund • Norges Diabetesforbund • Norges Døveforbund • Norges Fibromyalgi Forbund • Norges Myalgisk Encefalopati Forening • Norges Migræneforbund • Norges Parkinsonforbund • NORILCO • Norsk Kraniofacial Forening • Norsk Callikforening • Norsk Dymellforening • Norsk Epilepsiforbund • Norsk Forening for Anaftrasi • Norsk Forening for Cystisk Fibrose • Norsk Forening for Ehlers-Danlos Syndrom • Norsk Lymfedemforening • Norsk Forening for Nevrofibromatose • Norsk Forening for Osteogenesis Imperfecta • Norsk forening for Tuberos Sklerose • Norsk Hemokromatoseforbund • Norsk Immunsviktforening • Norsk Interesseforening for Kortvokste • Norsk Interesseforening for Stamme • Norsk Keratoseforening • Norsk Landsforening for Laryngektomerte • Norsk Tourette Forening • Norsk Porfyriforening • Norsk Psoriasisforbund • Norsk Revmatikerforbund • Norsk Thyreoidforbund • Prostatakreftforeningen (PROFO) • Ryggforeningen i Norge • Rådgivning om epileforstyrrelser • Ryggmargbrokk- og Hydrocephalusforeningen • Støtteforening for Kreftsjke Barn • Turner Syndrom Foreningen i Norge • Foreningen for Eloverfølsomme • Landsforeningen for Overvektige • Norsk Forbund for Svakeynte

Samferdselsdepartementet
Att: Arnfinn Øen og Marianne
Engeset Kristing
Pb 8010 Dep
0030 Oslo

Vårt arkiv: B08BTL-026
Vår fil:
Saksbeh: Berit Therese Larsen

VSS MEK
03 10 2008
S.NR.: 08333-41
ARKIVKODE: 602.0

Oslo, 2. oktober 2008

Høring om forskrift om universell utforming av transportmidler på veg

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) er paraplyorganisasjon for 69 ulike organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke, med til sammen 320 000 medlemmer. Mange av våre medlemmer opplever utfordringer med å reise kollektivt, og mange steder er bussreiser det eneste kollektivtilbudet. Stadig flere velger også å reise med ekspressbuss fremfor tog og fly, og dette er ofte det eneste transporttilbudet utenom egen bil og drosje til flyplasser. FFO ønsker derfor den nye forskriften for universell utforming av busser i klasse II og III, samt for drosjer spesielt tilpasset for transport av funksjonshemmede, velkommen.

FFO vil innledningsvis si at vi reagerer sterkt på at vi ikke er med på lista over høringsinstanser. FFO er den klart største paraplyorganisasjonen på vårt område, og vi synes det er svært slurvete av departementet å utelate oss på høringslista til et forslag som er så viktig for landets funksjonshemmede og kronisk syke. Det er også kritikkverdig at det ser ut til å være helt tilfeldig hvilke av FFOs medlemsorganisasjoner som står på lista. Vi ber om at departementet strammer opp rutine sine på dette området.

Forslaget omfatter transportmidler på veg, begrenset til busser klasse II og III, samt "løyvepliktig transport for personer med nedsatt funksjonsevne", det vil si drosjer som har løyver for transport først og fremst av personer i rullestol. FFO har ingen kommentarer til forslaget til forskrift for drosjer, men vi vil benytte anledningen til å ta opp en annen sak med departementet angående drosjer.

FFO har registrert at et nytt rundskriv fra toll- og avgiftsdirektoratet av juli i år, innskrenker muligheten for at minibusser kan bli midlertidig registrert som personbiler. En slik nedregistrering har, ifølge Norges taxiforbund, tidligere skjedd hyppig, og har gjort dem mer anvendelig. Ved å ta ut noen seter har man muliggjort frakt av rullestoler. Med det nye rundskrivet er dette ikke lenger mulig. FFO håper de nye kravene til utforming av drosjer blir så omfattende at konsekvensen blir at drosjetilbudet for personer i rullestol i praksis forsvinner, eller blir mye dårligere. Det må gjøres en helhetsvurdering av dette, der fokus må være på at drosjetilbudet til denne gruppen opprettholdes.

FFO vil i det øvrige konsentrere våre kommentarer om de forholdene i utkastet til forskrift som omhandler busser klasse II og III, forstads- og ekspressbusser. Selv om det blir litt upresist, vil vi for enkelhets skyld heretter omtale disse som "busser".

Oppsummering av FFOs innspill:

- FFO mener forskriften i stor grad beskriver tilgjengelighetskrav for bevegelseshemmede, og ikke krav om universell utforming for alle reisende
- FFO mener forslaget til forskrift må trekkes tilbake, og at et nytt forslag der krav i forhold til alle grupper funksjonshemmede reisende er ivarett må utvikles snarest mulig
- FFO mener forskriften må omfatte også busser klasse 1 og turbusser
- FFO mener det i forskrifts form må vedtas differensierte tidsfrister for eksisterende transportmateriell

Hvem er omfattet i forskriften?

I diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9, som er sentral i det foreliggende forslaget til forskrift, beskrives universell utforming slik:

"Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig".

FFO mener et busselskaps alminnelige funksjon er å tilby reiser til allmennheten, og at busselskaper derfor er omfattet av loven. Videre står det i lovens § 9 at:

"Offentlig og privat virksomhet rettet mot allmennheten har plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten".

Det er i vedleggene til høringen beskrevet merkostnader for universell utforming av busser, og disse summene er ikke av en slik grad, slik FFO ser det, at de kan sies å medføre en uforholdsmessig byrde for et busselskap. Viktig i en slik økonomisk avveining er tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (også omtalt i § 9), og FFO mener universell utforming av busser vil ha en stor effekt for hvilke passasjergrupper som kan utføre bussreiser, sett i forhold til situasjonen i dag. Spesielt gjelder dette for ekspressbusser.

Videre står det i § 9 at brudd på plikten til å sikre universell utforming regnes som diskriminering, men viktig for denne høringen er det som står videre:

"Det regnes ikke som diskriminering (...) dersom virksomheten oppfyller nærmere bestemmelser i lov eller forskrift om innholdet i plikten til universell utforming.

FFO tolker dette som at hvis forskriften ikke brytes, er det ikke diskriminering. Måten universell utforming beskrives på, og hvilke krav som konkret stilles i forskriften, er altså særdeles viktig for om man kan si at det har skjedd en diskriminering eller ikke. FFO vil derfor vurdere det foreliggende forslaget til forskrift med spesielt øye på om forskriften ivaretar universell utforming for alle på en ikke-diskriminerende og tilfredsstillende måte.

Hvor god er forskriften?

FFO deler, som departementet sikkert kjenner til, funksjonshemmede og kronisk syke inn i noen hovedgrupper; orienteringshemmede, miljøhemmede, sittehemmede personer med kognitive funksjonsnedsettelse, bevegelsehemmede og psykisk syke. Når det i definisjonen av universell utforming sies at "flest mulig" skal ivaretas, gjelder det alle disse gruppene, med unntak av en liten gruppe som alltid vil ha behov for tiltak ut over universell utforming (individuell tilrettelegging, assistanse mv).

I høringsnotatet fra departementet er det ingen utdypning av hvilke grupper som skal være omfattet, men samlebetegnelsen "personer med nedsatt funksjonsevne" brukes gjennomgående. Det står også at det skal tas hensyn til ulike brukerforutsetninger så langt det er mulig. Dessverre ser det ut til at dette glemmes når det kommer til de tekniske kravene, der det bare stilles krav til tekniske innretninger som gir *bevegelsehemmede* passasjerer bedre adkomst.

FFO ser at bevegelsehemmede er en gruppe som har behov for omfattende tekniske krav for å kunne komme om bord i og reise med bussen, og vi synes det er bra at disse beskrives så detaljert i forskriften. Men det er FFOs klare formening at også andre grupper funksjonshemmede har behov for en sikring av at deres behov ved reiser med buss er ivaretatt gjennom tekniske krav i forskrift.

Eksempler på områder som er utelatt i forskriften

Eksempelvis står det i utkastet til forskrift at det skal være automatisk holdeplassannonsering med tale og elektronisk tavle inne i bussen, og dette er helt essensielt for at orienteringshemmede og enkelte grupper med kognitive funksjonshemninger skal kunne reise med buss. Like viktig er det imidlertid hvordan den elektroniske tavlen og informasjonen den gir er utformet. Det er stor variasjon på dette området i dag, og ikke alle typer skjermer er like gode for svaksynte eller personer med epilepsi. For den siste gruppen kan enkelte typer dynamiske displayer utløse anfall.

FFO mener at en forskrift for universell utforming av busser som legger seg på et svært detaljert nivå for tekniske krav og utforming (vedlegg VII), også må beskrive hvordan gode informasjonssystemer skal se ut for å være gode for alle. Dette gjelder også kvaliteten på høyttalere og teleslynge. Det står heller ikke noe om eksempelvis bruk av visuelle eller taktile kontraster om bord, mulighet for å støtte seg til håndtak/lister/stenger over alt i bussen, eller mulighet for liggende hvile under reisen.

For synshemmede som står på en holdeplass og skal reise med en buss er det essensielt å vite hvilken buss det er som ankommer holdeplassen. En utvendig høyttaler (lydfyr) på bussen der dette annonseres, vil løse denne utfordringen. FFO mener det må stilles krav om en slik løsning i den nye forskriften.

Det anslås at mellom 20 og 40 % av landets befolkning er direkte berørt av allergi/overfølsomhet i forskjellig grad. Mange av problemene som er knyttet til inneklima, vil kunne løses ved god luftkvalitet, riktig temperaturregulering, godt renhold og riktig valg av materialer i transportmiddelet. Dette viktige området nevnes ikke med ett ord i forskriften. FFO mener en ny forskrift om universell utforming av

busser må få inn bestemmelser som definerer inneklimate som del av de fysiske forhold som forskriften skal regulere.

Forskriften ivaretar ikke universell utforming

Dette er bare noen eksempler på områder som det foreliggende forslaget til forskrift og tilhørende krav til tekniske innretninger ikke dekker. FFO har over flere år bedt om at det må utvikles standarder for universell utforming innen transportsektoren. En standard er en utdypning av en forskrift, den er ofte svært detaljert, og en forskrift henviser gjerne til en standard, der denne finnes. Departementet har her valgt å lage en forskrift med få krav i forhold til universell utforming, med et vedlegg VII med krav som bare ivaretar én gruppe funksjonshemmede, nemlig bevegelseshemmede. Dette kunne vært unngått hvis departementet hadde åpnet for brukermedvirkning i prosessen med å utvikle forskriften, slik FFO har bedt om i flere sammenhenger.

FFO mener forskriften slik den ser ut nå ikke er en forskrift for universell utforming av busser, men i stor grad en forskrift for tilgjengelighet til busser for bevegelseshemmede. Forskriften vil ikke, slik den er ment, bygge opp under formålet i den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven om å "sikre like muligheter og rettigheter til samfunnsdeltakelse for alle uavhengig av funksjonsevne" og "bidra til nedbygging av samfunnsskapt funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes" (§ 1). FFO ser svært alvorlig på dette.

FFO ber på bakgrunn av dette om at forslaget til forskrift trekkes tilbake, og at departementet raskt kommer med et nytt forslag der universell utforming for alle er ivaretatt. FFO bidrar gjerne i utviklingen av en forskrift som sikrer universell utforming for alle grupper, men dette må skje svært raskt, slik at forskriften kan være klar så fort som mulig etter at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven trer i kraft 1. januar 2009. Forskriften må også gjelde busser klasse 1, siden kravene til disse per i dag er tilgjengelighetskrav og ikke krav om universell utforming.

Universell utforming – også i turbusser

I høringsnotatets punkt 4 foreslås at buss som går i trafikk utenfor rute (turvogn) ikke skal omfattes av forskriftens krav om universell utforming. Her ønsker departementet å overlate til markedet å sørge for at det eksisterer et visst materiell som er tilpasset personer med nedsatt funksjonsevne. FFO mener dette er et uholdbart standpunkt som avslører manglende forståelse for hva universell utforming dreier seg om – å skape like muligheter og å legge til rette for aktiv samfunnsdeltakelse for alle.

FFO mener at tilpasning av materiell slik at transportmiddelet blir tilgjengelig for personer med nedsatt funksjonsevne, ikke handler om standarder som kan overlates til markedet. FFO vil her også vise til loven § 9 hvor det heter at "offentlig og privat virksomhet rettet mot allmennheten har plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten". Etter FFOs mening er reiser med turbuss innenfor det som må regnes som virksomhet rettet mot allmennheten, og på samme måte som for løyvepliktig transport med buss vil det derfor bare være en uforholdsmessighetsvurdering som er gangbar argumentasjon mot universell utforming av turvogner.

FFO mener derfor turvogner må omfattes av myndighetsfastsatte krav til universell utforming. FFO viser for øvrig til at Samferdselsdepartementet stiller spesifikke krav til ekspressbusser. Både i tur- og ekspressbusser vil det være mulig å legge inn fasiliteter og tjenester utover det som kreves for universell utforming – som ekstra service for passasjerene. Det er tjenester brukerne av transportmidlet må betale ekstra for og som vil kunne avgjøres av markedskreftene.

Tidsfrister - også for eksisterende transportmidler

Mange transportmidler har lang brukstid og det vil derfor ta svært lang tid før transportmidler har blitt skiftet ut og kommet inn under bestemmelser om universell utforming. FFO mener det må vedtas tidsfrister også for eksisterende transportmateriell, slik et mindretall i Syse-utvalget gikk inn for (NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet). FFO mener dette må la seg kunne gjennomføre dersom en legger opp til et system med differensierte tidsfrister, for eksempel én frist for buss og en lengre frist for sporvognmateriell.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Liv Arum

Generalsekretær